

**R. P. Ferdinandi De Castro Palao, Legionensis Soc. Iesv,
Sacrae Theologiae Professoris, Et sanctae Inquisitionis
Qualificatoris & Consultoris; Operis Moralis, De Virtutibus,
Et Vitiis Contrariis, In ...**

Continet Tractatus De Conscientia, De Peccatis, De Legibus, De Fide, Spe,
Et Charitate

Castro Palao, Fernando de

Lugduni, 1669

9 Quando lex irritet actum ob non servatam formam à lege praescriptam?

[urn:nbn:de:hbz:466:1-76540](https://nbn-resolving.org/urn:nbn:de:hbz:466:1-76540)

sect. 8. vers. dico quare, facitque ad hæc Farinacius 2 part. frag- ment. rbi de lege, pag. 208. n. 200.

6 Ex his constat solutio rationis dubitandi, dicimus enim l. non nisi, neque in tertis imperio subiectis habere vim ipso facto, sed esse exceptionis, & per sententiam, quia non videtur expediens esse alio modo receptam. Adde esse illam irrita- tionem pœnalem, vt constat ex illis verbis legis initio propo- sitis, nec pœnas inferas legibus euitabit, qui se contra legem sint n- riam sãna pœrogatiua verborum contra legem excusat. Irrita- tionem autem pœnali, etiam si ipso iure potest expectari sen- tentia declaratoria criminis, vt diximus in pœnis impostis ipso iure, & dicimus. Caput autem imperialis, loquitur de quodam tes- tamento, quod erat secundum leges imperiales iustum ipso iure, & licet ibi subdat generalem rationem, quia erat contra legem, intelligi debet non de lege prohibente pœcise, sed irri- tante in pœnam. Regula autem illa 64. de regulis iuris, vbi ca- uetur habenda esse pro infectis, quæ contra ius sunt. Sanchez lib. 3. de matrim. disp. 5. num. 4. ad 4. tenet intelligi de his quæ sunt contra ius datus formam actus. At neque hoc est necessa- rium nam etiam si ius sit contra ius prohibens tantum, potest a iudice pro infecto haberi, si iudicet esse conueniens ob trans- gressione legis talem irritationem appone, debet tamen actus epar esse irritationis: nam aliqui actus semel validi capaces non sunt huius effectus, vt matrimonium, ordinatio, & alij similes. Ad arguendum ex ratione petito, dico inferioris voluntatem contraire non posse voluntati superioris: at vol- untas superioris si tantum prohibet actum, non resistit illius valori, sed eius honestati, eaque de causa potest à subdito val- lidè, licet illicitè effici.

PUNCTVM IX.

Quando lex irritet actum ob non seruata formam à lege pœscriptam.

- 1 Quid sit forma, & quæplex, alia substantialis, alia accidentalis.
- 2 Quomodo cognoscitur an sit forma substantialis, vel acci- dentalis.
- 3 Limitatur, vt non procedat, cum datur potestas, & pœcipi- tur forma apponi, qua de iure incit.
- 4 Episcopus excommunicans non seruata forma pœscripta in- c. 1. de sentent. excomm. in 6. valide, esto illicitè excom- municat.
- 5 Processus factus omisso iuramento, valet.
- 6 Si habenti potestatem audiendi confessiones inaffertenter pœcipiat superior, ne audiat feminarum, valet confes- sio, esto illicitè facias Sacerdos.
- 7 Quid dicendum, cum committitur ribi facultas, vt facias actum ex consilio peritorum, sine actus nullus omisso consilio.
- 8 Quid quando statutum mandat fieri actum certo loco, & tempore.
- 9 In casu dubio, an forma inducta sit substantialis, vel acci- dentalis, pœsumi debet substantialis.

1 Formam definit Decius cum Bald. in l. hæc consultißima, num. 10. Cod. qui testamenta facere possunt. Alciat. lib. 5. paradox. cap. 16 in princ. esse quandam ordinatam seriem, qua res pœficiatur, exemplis manifestari potest, tum in sacramen- tis, tum in contractibus, & vltimis voluntatibus, in quibus om- nibus signatur talis series rerum, quæ sacramenta, contractus, & testamenta ad suam perfectionem deducit.

Duplex est forma, alia substantialis, alia accidentalis, Substantialis est, quæ dat esse rei, accidentalis illud sup- ponit; ob defectum enim formæ substantialis pœtit actus substantia; iecus ob non seruata formam accidentalem. Exemplum vtriusque formæ videri potest in matrimonijs: pœsentia enim parochi, & testium requiritur, vt forma sub- stantialis, quia illa deficiente, deficit contractus: denun- ciationes autem, & alie solemnitates Ecclesiasticæ non requi- runtur, vt forma substantialis, sed tanquam accidentalis: nam esto non seruatur, adhuc pœseruatur actus, & in cap. quia propter, de elect. pœscribitur forma substantialis, & acciden- talis.

2 Tota ergo difficultas est, quomodo cognoſcenda sit for- ma substantialis, & distinguenda ab accidentali? Et omiffis variis dicendi modis forma substantialis inducitur, quoties lex dicit hoc esse seruandum pro forma, quia tunc forma stat pro famosiori significato, ac proinde pro forma, quæ dat esse rei: sic docet alios referens Farin. 2. part. fragm. vbi de leg. n. 203. pag. 209. vers. die primò. Secundo quando aliàs irritatur actus, Tertio si loquatur conditionaliter: sic Farinac. ex communi sententia, Quare quoties lex tribuit facultatem actus faciendi, & simul modum pœscribit, talis modus censetur inductus, vt substan- tialis forma, & probatur ex c. cum dilecti, de rescript. c. venerabili, in 6. gloß. de offic. deleg. quia censetur datus potestatem, dare

illam limitatam: hoc est, sub illa forma seruanda, & non aliàs, & cum ex defectu potestatis actus ruat, iuit actus ob non ser- uatam talem formam: & hoc est verum, etiam non appona- tur clausula irritans: & ita tradit gloß. in Clem. 1. de iure pœno. verbo in habentes. Item, in c. ex parte, de consuet. in princ. Panorm. ibi n. 5. & probatur ex ipso textu, vbi Pontifex dedit facultatem contendi certas collationes ex consilio Episcopi: & quia hoc omiffum fuit, declaratur collationem esse nullam, Thom. Sanch. lib. 5. Decal. c. 4. n. 26. Suarez l. b. 5. de leg. c. 3. n. 6. & 31. num. 9. Salas disp. 16. sect. 9. ad fin. Farin. 2. part. frag. vbi de leg. num. 204. pag. 209. & n. 225. pag. 211. Bonac. disp. 1. q. 1. punct. 7. §. 5. n. 17. Syluest. ver. b. consilium, q. 3. Rodriguez tom. 2. q. regul. q. 45. m. 2. fine. Sãa verb. lex, n. 14.

Quod si habenti alias potestatem, signetur forma seruanda non debet censeri irritus actus ob non seruata formam, nisi à lege ipsa irritur expresse: docent Doctores suprà relati moti à contrario fundamento, quia talis actus procedit à potestate antea habita, quæ non debet censeri restricta, nisi expresse de tali res- trictione constet, non autem constat ex eo pœcise, quod manda- tur seruari talis forma.

2 Hæc doctrina limitanda est, vt non procedat, quando da- tur potestas, & simul pœcipitur forma apponi, quæ de iure communi incit accidentaliter, & non substantialiter, nam tunc debet pœcipi, vt substantialem expostulari. Exemplum est ma- nifestum in contractu matrimonio: si enim alicui des manda- tum, vt contrahat tuo nomine, pœmissis denunciationibus, ipse tamen omittat denunciations, contractus legitimus est, quia non censetur illam conditionem alio modo expostulare, quàm à iure expostulata est: cum autem à iure solum de so- lemnitate accidentali, & non substantiali sit requisita, vt bene probat Sanch. lib. 3. de matrim. disp. 5. efficitur sane, neque à te alio modo expostulati, nisi clare explices. Item est si Sacer- doti licentiam concedas assistendi matrimonio, diligenti exami- natione pœmissa, an sint contrahentes impediti, quia de iure in- celt talis inquisitio, vt forma accidentalis: sic docet Sanch. ibi n. 4. Basil. de Leon. lib. 5. de matrim. c. 39. n. 6. Salas disp. 16. sect. 9. num. 39. vers. vnde hæc differentia, Farin. 2. part. fragm. vbi de leg. n. 203. pag. 209. vers. septimo.

4 Hinc fit sequens Episcopum excommunicantem non ser- uata forma à iure requisita, cap. 1. de sentent. excomm. in 6. hoc est, sine scriptura, & sine expresse causæ, valide excommu- nicare, illicitè tamen, quia pœcepto apponendi talem for- mam, non censetur potestas restricta: sic gloßa, Salas, Bona- cina, Suarez, Emmanuel Sa supra. Sanchez lib. 3. de matrimen. disp. 5. num. 4.

5 Fit secundo processum factum, in quo omiffum est iura- mentum, quod iudicibus pœstandum erat in principio litis, iuxta l. rem non nouam, C. de iudic. validum esse, vt ibi gloßa no- tat, & Saar. lib. 5. c. 31. n. 3. quia lex expostulans iuramentum il- lud; non restringit potestatem iudicis, sed instruit, quid facere debeat.

6 Fit tertio, si tibi habenti potestatem audiendi confessiones, pœcipiat superior, ne audias feminarum, aut mercatorum, nisi expresse restringat potestatem, integra tibi ad omnes personas manebit, esto licitè vt illa non possis respectu feminarum, & mercatorum. Ita Salas sect. 10. n. 4. 3. qui idem dicit de acquisitis ludo prohibito, & de mineribus receptis à ministris iustitiæ, qui non tenentur ea in conscientia restituere, quia esto prohi- beantur recipere, non tamen sub clausula irritante, & cum aliàs habeant potestatem valide illa recipiendi, non debet censeri res- tricta, nisi expresse constet.

7 Fit quarto, quid dicendum sit ad illam questionem, an- tùm tibi datur potestas ad aliquem actum, & apponitur clau- sula, vt fiat de consilio aliquorum, si feceris facias, tenet fac- tum?

Respondo iuxta supradicta, si aliunde non habes potesta- tem, sed simul cum appositione illius clausulæ potestas conce- ditur, magnum iudicium est nullam esse actum, non petio con- silio, est communis sententia Doctorum, ex cap. cum in vete- ri. de elect. vbi irritatur electio ob omiffum consilium: & idem habetur in cap. noui, de his qua fiunt à pœlato: ita Syluest. consilium, 3. 7. & 3. Panormitanus cap. ad Apostolicam, de regula- ribus, circa finem, & cap. fin. de Ecclesiis adificandis. Azor. tom. 1. disp. 12. c. 5. quæst. 3. Bonacium disp. 1. quæst. 3. punct. 4. §. 2. num. 3. Molin. tract. 5. de iust. disp. 2. n. 2. At si aliunde habeat potesta- tem mandat consilium peti; ob illius omiffionem non debet censeri actus nullus: tenet Syluest. supra, & Panorm. cap. ex parte, de consuet. circa fin. Salas disp. 16. sect. 10. n. 43. Ratio est, quia tunc pœsumitur consilium mandari, vt rectè actus pœfici- tur, non vt valide.

8 Fit quinto, quid dicendum sit quando statutum mandat fieri aliquid certo loco, & tempore, an actus contra factus irri- tus sit, & nullus.

Plures Doctores affirmant nullum esse, quia induci for- mam substantialem: sic Felin. c. cum dilecti, de rescriptis, c. v. ver- sic. octauum signum. per textum in l. si re oportet, §. consue- sse, de excusat. rutorum. Bald. in authent. que supplicatio, pœscri- ptum, C. de pœscrip. Imperatori offerentis. Roland. consil. 7. n. 7. lib. 3.

lib. 3. dicitur Tufcus verba forma, conclus. 414. n. 14. 15. 18. Et sequitur. A tenendum est generaliter loquendo, actum validum esse, nisi lex, aut statutum vitiosius procedat annullando actum...

9 Aduerto quod dadium est an forma inducta, sit substantialis, vel accidentalis, praesumi debere substantialem praesupponit si fauorem contineat: tradit Fatimacius num. 221. cum Mahellao sing. l. 1. 3. Et seq. Roland. cons. 43. num. 13. lib. 2. Et cons. 30. num. 1. Et cons. 55. num. 26. lib. 3. Vantius in tract. de nulli. rub. quot. Et quibus modis nullitas in iudicio proponatur, num. 52.

PUNCTVM X.

An lex irritans actum ipso iure indigeat sententia, vt effectum sortiatur

- 1 Irritatio succedit actui iam facto, ob omissionem forma accidentalis, non habet effectum, quousque a iudice declaratur.
2 Quando irritatio comitatur actum, vel illum antecedit, et in odium transgredientis imponitur, probabile est non habere effectum ante sententiam.
3 Quaedam diligenter notanda, quoties declaratoria requiritur.
4 An lex irritans actum, v. g. testamentum, electionem ob non seruatum solemnitate, aliquem habeat effectum in conscientia. Proponitur prima sententia non habere, si nihil contineat aduersum naturalem iustitiam.
5 Secunda sententia docet effectum habere.
6 Tertia distinguit inter actum publicae potestatis, vel praeprie.
7 Praefertur secunda sententia.

1 Dico primo, si irritatio succedat actui iam facto ob non seruatum aliquam accidentalem conditionem, censetur non habere effectum integrum, quousque a iudice declaratur: sicuti diximus de pena a lege imposita. Exempla sunt leg. irritatur donatio; venditio & alii actus, ex quibus gabella non soluitur quia tunc actus praesupponitur sine facti, & sine vlla legis testentia; irritatio vero poitea subsequens poena est in odium delicti commissi. Ergo debet legi naturam legis poenalis, quae indiget sententia saltem declaratoria, criminis: & ita vt probabile defendit Suarez lib. 5. c. 32. n. 2. Et 3. Sanchez lib. 3. de matrim. disp. 4. num. 9. Fatimac. 2. p. fragm. c. de lege, num. 102. pag. mihi 196. latius 157. 160. 161. Et 122. pag. 111.

2 Dico secundo quando irritatio comitatur actum seu illum antecedit, & imponitur ob solam legis prohibitionem, & in odium transgredientis, probabile etiam est indigere sententia declaratoria, docet Suar. sup. num. 5. & indicat Sanchez num. 9. & Fatimacius loci citati, & probari videtur ex cap. si religiosus, de lect. in 6. ibi et in pan. in praesumptionibus illius elidit eadem viribus vacatur. Idem habetur in cap. prout, de his qui sunt ad prelatum.

Excipiendus est contractus incapax irrogationis, si semel valide sit, hic enim statim irritus fit est in panam apponatur irritatio: constat in matrimonio prohibito ei qui cognouit conjugem uxoris, vel commisit adulterium sub promissione coniugii, vel mortem intulit uxori animo ducendi concubinam? quibus est in poenam delicti commissi irritatio fiat, statim habet effectum, cum matrimonium auteratur, quia alio tempore habere non potest & tradit Sanchez lib. 3. de matrim. disp. 4. fine.

3 Aduertendum tamen est ex Fatimac. num. 167. quoties declaratoria requiritur ad executionem poenae impositae ipso iure, citandum esse delinquentem, vt poena executioni mandari possit. contentit Clarus in practica, §. fin. quaest. 31. n. 3. vers. item add. Tufcus verbo declaratio, conclus. 96. n. 3. Et 98. n. 62. Ratio esse potest quia illa declaratio est actus iudicii, & tenentiae, qui sine citatione fieri non potest.

Secundo aduerto cum eodem Fatimacio, Tufco, & aliis ab huiusmodi declaratione dari appellationem, quia nihil est, quod obstat. Excipit nisi factum esset noitium vel periculum in mora. sic Felin. in c. 2. de sponsalibus, n. 4. Et in cap. Rodolphus n. 43. de rescriptis.

4 Difficultas autem est an in contractibus, & electionibus quae irritari possunt per sententiam, esto a principio valida si ipsi lex requirit aliquam solemnitatem, & addat verba irritantia, omisso illius solemnitate & conditionis reddat actum nullum in conscientia vel tantum in foro externo, & mediante iudicis sententia. Exemplum est in testamento minus solemnique leges infirmant, cap. cum esset, de testam. l. haec consuetissima. C. qui testamenta facere possunt. Item in electione facta sine conferto, de Castro Sum. Mor. Pats 1

sensu Capituli, & in alienatione rerum Ecclesiae. In qua te inuenio plures sententias.

Prima affirmat, si actus nihil contineat contra naturalem iustitiam & aequitatem, esse ipso iure validum, quousque rescindatur, quia lex irritans illum fundatur in falsa praesumptione, quae putat electionem esse alicuius indigni, alienationem in damnum esse Ecclesiae, hereditatem fraudulenter esse relictam. Si ergo electio est digna, & alienatio, cedit in utilitatem Ecclesiae, & in testamento nulla est fraus commissa, credibile videtur legem nolle talem actionem irritare: ita docet Nauar. multis relictis commen. de alienatione rerum Ecclesiarum, notab. 11. num. 19. Et comment. de spoliis n. 6. Anton. in c. quia plerique de immunitate Ecclesiarum & ibi Panorm. Et in cap. 1. de constitut. vbi Felinus, Innocent. in cap. quia propter, de elect. & Archid. regul. beneficium, de regulis iuris in 6. contentit. Couar. cap. cum esset, de testam. n. 5. loquens de testamento; cum haereditas fiat de libera voluntate testatoris, posse, inquam, in conscientia hereditatem accipere, & retinere, quousque haereditibus ab intestato applicetur a iudice, idem docet Medina C. de rescript. num. 23. fine.

5 Secunda sententia docet huiusmodi leges irritantes statim sortiri suam effectum neque indigere sententia aliqua. sic Saas disp. 16. sect. 9. circa finem. Suar. alios adducens lib. 5. cap. 34. n. 3. Mouetur quia causa irrogationis harum legum, non est fraus, vel dolus qui in singulis casibus interuenit, sed illorum periculum, quod adesse communiter recognoscitur. Quae ratio semper subsistit, etiam si in aliquo casu particulari nulla fraus, nec dolus intercesserit.

3 Tertia sententia distinguit inter actus factos virtute publicae potestatis & inter actus factos virtute potestatis propriae & domini. Actus publicae potestatis vocat electionem Praelati, alienationem rerum Ecclesiae: actus privatae potestatis, & domini institutionem haereditis in testamento, venditionem, & alienationem propriam rerum. Si actus sit publicae potestatis, censet hanc sententia ipso facto esse irritos, si lex irritans esse decernat, neque indigere sententia, quia cum eorum valor a publicae potestate pendeat, & hanc potestatem media lege illi resistat, si non seruetur talis conditio, & forma, absolute actus nullus est censendus. At si actus a privata potestate pendeat, non debet censeri irritus in conscientia, ex eo solum quod lex irritans esse decernat quia bono communi per legem intento sufficienter satisficit si reddantur irriti antecedente sententia.

7 Inter has sententias secunda mihi magis probatur. Existimo enim Principem media sua lege habere efficaciam inhabilitandi personam ad donandum, & contrahendum alia forma quam ipse praescribit, quia hoc pertinet ad commune bonum: quare si hanc intentionem sufficienter exprimit, sine dubio habebit effectum, & irritam reddet donationem. Aduertenda tamen sunt verba legis & rigorose pensanda, an reddant actum nullum in se; an solum in fauorem alicuius partis, an solum reddant actum nullum in exteriori foro hoc est ne ex illo aliquid in iudicio vel extra probari possit: Si verba legis irritant actum in fauorem virtutis contrahentis, eorum existimo habere vim nulla excepta sententia si veto in fauorem alicuius, vt contingit in alienatione rerum Ecclesiae, & minoris contentente Ecclesiae, & minore contractus dissoluitur.

Tandem potest fieri irritatio solum quoad probationem externam, & silem faciendam. vt dicit Molin. tom. 1. de iustit. disp. 81. pag. 297. vers. in hac graui, Et dissidit & Suarez lib. 5. de legibus. Et cap. 31. n. 6. Et 7. circa finem. contingere in testamentis. Affirmant namque testamenta minus solemnia non esse inuoluta a lege quoad naturalem obligationem sed solum quoad civilem & forum externum: quapropter concludunt haereditas sic institutum posse retinere hereditatem, dum non exigitur ab eo; attamen si per iudicem applicetur haerediti ab intestato qui certe id expululare potest, extinguo ipso ius haereditis instituti, quia ob commune bonum lex habere potest hanc efficaciam, aufertendi ab vno dominio & applicandi alteri. Sed haec latius cum de testamentis fuerit sermo.

PUNCTVM XI.

An lex eo ipso, quo irritat actum prohibeat in conscientia illius executionem.

- 1 Lex irritans actum, non prohibet illius executionem formaliter.
2 Proponitur obiectio & soluitur.
3 Quid dicendum de irrogatione facta in fauorem alicuius.
4 Cum lege irritante saepe prolixius coniungitur.

1 Respondeo ex eo praesice quod lex irritat actum, non prohibet illius executionem: quia irritatio est effectus distinctus ab obligatione. Exemplis res declaratur. Matrimonium, & professio irritantur, si fiat graui metu & tamen non peccat hic contrahens ex communi sententia, ratione enim metus excusat a peccato. Item testamentum conditum sine debita solemnitate est irritum; & tamen hic condens non videtur

M. tur

DE ASTRORUM PALATII